Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 8 maja 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich – Dyrektywa 93/13/EWG – Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 – Umowa kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej – Powództwo konsumenta mające na celu stwierdzenie nieważności umowy – Wniosek o zastosowanie środków zabezpieczających polegających na zawieszeniu wykonania umowy – Dyrektywa 2014/59/UE – Prowadzenie działań naprawczych oraz restrukturyzacja i uporządkowana likwidacja w odniesieniu do instytucji kredytowych – Bank objęty restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją – Artykuł 1 ust. 2 – Uprawnienie państw członkowskich do przyjęcia bardziej rygorystycznych lub dodatkowych przepisów w stosunku do przepisów tej dyrektywy – Przepis krajowy nakazujący oddalenie wniosków o zastosowanie środków zabezpieczających skierowanych przeciwko instytucji objętej trwającą restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją

W sprawie C-324/23 [Myszak] [i]

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Okręgowy w Warszawie (Polska) postanowieniem z dnia 26 października 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 maja 2023 r., w postępowaniu:

OF,

EI,

RI

przeciwko

M.K., działającemu w charakterze syndyka masy upadłości Getin Noble Bank S.A., w likwidacji,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: C. Lycourgos, prezes izby, S. Rodin, O. Spineanu-Matei (sprawozdawczyni), S. Gervasoni i N. Fenger, sędziowie,

rzecznik generalny: L. Medina,

sekretarz: M. Siekierzyńska, administratorka,

* Język postępowania: polski.

[i] Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 17 października 2024 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu OF, EI i RI – W. Bochenek, P. Stalski oraz T. Zaremba, radcowie prawni,

– w imieniu M.K. – P. Cieślak oraz M. Pyziak-Waląg, adwokaci,

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, M. Kozak, R. Stańczyk oraz B. Trocha, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – U. Małecka, P. Ondrůšek oraz D. Triantafyllou, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznik generalnej na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2024 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29) w świetle zasad skuteczności i proporcjonalności, a także w związku z art. 34 ust. 1 lit. b) i g) oraz art. 70 ust. 1 i 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającej ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniającej dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/EU oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012 (Dz.U. 2014, L 173, s. 190).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy OF, EI i RI a M.K., działającym w charakterze syndyka masy upadłości Getin Noble Bank S.A., obecnie w likwidacji, dotyczącego wniosku o zastosowanie środków zabezpieczających złożonego przez OF, EI i RI w ramach postępowania mającego na celu stwierdzenie nieważności umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej oraz zwrotu kwot zapłaconych w wykonaniu tej umowy, którą zawarli oni z Getin Noble Bank.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 93/13

3 Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

4 Zgodnie z art. 7 ust. 1 tej dyrektywy:

„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów [konkurujących przedsiębiorców] państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami”.

Dyrektywa 2014/59

5 Zgodnie z motywami 5, 49–51 i 131 dyrektywy 2014/59:

„(5) Potrzebny jest system zapewniający organom wiarygodny zestaw instrumentów umożliwiający wystarczająco wczesną i szybką interwencję w stosunku do instytucji mających problemy finansowe lub będących na progu upadłości, aby zapewnić ciągłość krytycznych funkcji finansowych i gospodarczych danej instytucji, zmniejszając jednocześnie do minimum wpływ upadłości tej instytucji na sektor gospodarczy i finansowy. System ten powinien zapewniać, by akcjonariusze ponosili straty w pierwszej kolejności, a wierzyciele ponosili straty po akcjonariuszach, pod warunkiem że żaden z wierzycieli nie poniesie strat większych niż te, które poniósłby w sytuacji, gdyby dana instytucja została zlikwidowana w ramach standardowego postępowania upadłościowego zgodnie z zasadą »niepogarszania sytuacji wierzycieli« określoną w niniejszej dyrektywie. […]

[…]

(49) Ograniczenia praw akcjonariuszy i wierzycieli powinny być zgodne z art. 52 Karty [praw podstawowych Unii Europejskiej]. Instrumenty restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji powinny być zatem stosowane wyłącznie w odniesieniu do tych instytucji, będących na progu upadłości lub zagrożonych upadłością, i wyłącznie wtedy, gdy jest to konieczne do osiągnięcia celu stabilności finansowej leżącego w interesie ogólnym. Instrumenty restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji należy stosować w szczególności, jeżeli dana instytucja nie może zostać zlikwidowana w ramach standardowego postępowania upadłościowego bez destabilizacji systemu finansowego i niezbędne są środki w celu zapewnienia szybkiego przeniesienia i ciągłości funkcji o znaczeniu systemowym, oraz jeżeli nie ma realnych szans na zaproponowanie przez sektor prywatny alternatywnego rozwiązania, w tym podwyższenia kapitału przez

obecnych akcjonariuszy lub przez osobę trzecią o kwotę umożliwiającą przywrócenie pełnej rentowności instytucji. Ponadto przy zastosowaniu środków restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz wykonywaniu uprawnień w zakresie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji należy brać pod uwagę zasadę proporcjonalności i szczególne cechy formy prawnej danej instytucji.

(50) Ingerencja w prawa własności nie powinna być nieproporcjonalna. […] W przypadku częściowego przeniesienia aktywów instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją na rzecz nabywcy prywatnego lub instytucji pomostowej, pozostała część danej instytucji powinna zostać zlikwidowana w ramach standardowego postępowania upadłościowego. W celu ochrony pozostałych akcjonariuszy i wierzycieli instytucji objętej likwidacją, powinni być oni w ramach likwidacji uprawnieni do otrzymania z tytułu swoich roszczeń lub w ramach odszkodowania płatności w kwocie nie niższej od kwoty, którą szacunkowo odzyskaliby, jeśli cała instytucja zostałaby poddana likwidacji w ramach standardowego postępowania upadłościowego.

(51) W celu ochrony prawa akcjonariuszy i wierzycieli, należy określić wyraźne obowiązki dotyczące wyceny aktywów i zobowiązań instytucji oraz – w przypadkach, gdy wymaga tego niniejsza dyrektywa – wycenę środków, które akcjonariusze i wierzyciele otrzymaliby, gdyby instytucja została poddana likwidacji w ramach standardowego postępowania upadłościowego. […] W przypadku stwierdzenia, że akcjonariusze i wierzyciele otrzymali z tytułu swoich roszczeń lub w ramach odszkodowania płatność będącą ekwiwalentem kwoty niższej niż kwota, którą odzyskaliby w przypadku wszczęcia standardowego postępowania upadłościowego, powinni oni być uprawnieni – w przypadkach, gdy wymaga tego niniejsza dyrektywa – do otrzymania płatności w kwocie odpowiadającej tej różnicy. […]

[…]

(131) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie harmonizacja zasad i procedur restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast z uwagi na skutki upadłości poszczególnych instytucji dla całej Unii [Europejskiej] możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na szczeblu unijnym, Unia może przyjąć środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 [TUE]. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu”.

6 Zgodnie z art. 1 ust. 2 tej dyrektywy:

„Państwa członkowskie mogą przyjąć lub utrzymać w mocy bardziej rygorystyczne lub dodatkowe przepisy w stosunku do przepisów niniejszej dyrektywy oraz w aktach delegowanych i wykonawczych przyjętych na podstawie niniejszej dyrektywy, pod warunkiem że mają one zastosowanie ogólne i nie kolidują z niniejszą dyrektywą oraz z aktami delegowanymi i wykonawczymi przyjętymi na jej podstawie”.

7 Artykuł 34 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Ogólne zasady rządzące restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją”, stanowi w ust. 1:

„Państwa członkowskie zapewniają, aby organy ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, stosując instrumenty restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz wykonując uprawnienia w zakresie prowadzenia restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, podejmowały wszystkie stosowne środki celem zagwarantowania, że działanie w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji jest podejmowane zgodnie z następującymi zasadami:

[…]

b) po akcjonariuszach straty ponoszą wierzyciele instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją zgodnie z kolejnością zaspokajania roszczeń na mocy standardowego postępowania upadłościowego, z wyjątkiem przypadków, w których niniejsza dyrektywa wyraźnie stanowi inaczej;

[…]

g) żaden z wierzycieli nie ponosi strat większych niż te, które poniósłby w sytuacji, gdyby dana instytucja lub podmiot, o którym mowa w art. 1 ust. 1 lit. b), c) lub d), zostały zlikwidowane w ramach standardowego postępowania upadłościowego zgodnie z zabezpieczeniami określonymi w art. 73–75;

[…]”.

8 Artykuł 37 ust. 6 tej samej dyrektywy stanowi:

„W przypadku zastosowania wyłącznie instrumentów restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji [polegających na zbyciu działalności instytucji lub utworzeniu instytucji pomostowej] oraz jeśli są one zastosowane do przeniesienia jedynie części aktywów, praw lub zobowiązań instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, pozostała część instytucji lub podmiotu, o którym mowa w art. 1 ust. 1 lit. b), c) lub d), z których przeniesiono aktywa, prawa lub zobowiązania, jest likwidowana w ramach standardowego postępowania upadłościowego. Taką likwidację należy przeprowadzić w rozsądnym terminie […]”.

9 Artykuł 70 dyrektywy 2014/59, zatytułowany „Uprawnienie do ograniczenia egzekucji zabezpieczeń wierzytelności”, stanowi w ust. 1 i 4:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, by organy ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji posiadały uprawnienie do ograniczenia zabezpieczonym wierzycielom instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją możliwości egzekucji zabezpieczeń wierzytelności w odniesieniu do wszelkich aktywów tej instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją od chwili publikacji obwieszczenia o ograniczeniu zgodnie z art. 83 ust. 4 do północy w państwie członkowskim, w którym instytucja ta ma siedzibę, dnia roboczego następującego po tym opublikowaniu.

[…]

4. Wykonując uprawnienie na mocy niniejszego artykułu, organy ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji uwzględniają wpływ, jaki wykonanie tego uprawnienia mogłoby mieć na prawidłowe funkcjonowanie rynków finansowych”.

10 Artykuł 73 tej dyrektywy, zatytułowany „Sposób traktowania akcjonariuszy i wierzycieli w przypadku częściowych przeniesień i zastosowania instrumentu umorzenia lub konwersji długu”, odnosi się w lit. b) do sytuacji, w której krajowy organ ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji stosuje instrument umorzenia lub konwersji długu. Artykuł ten przewiduje w lit. a):

„Jeżeli zastosowano co najmniej jeden instrument restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, w szczególności do celów art. 75, państwa członkowskie zapewniają, by:

a) z wyjątkiem przypadków, w których ma zastosowanie lit. b), w przypadku gdy organy ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji dokonują przeniesienia tylko części praw, aktywów i zobowiązań instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, akcjonariusze i ci wierzyciele, których roszczenia nie zostały przeniesione, otrzymali z tytułu zaspokojenia swoich roszczeń kwotę co najmniej równą kwocie, jaką otrzymaliby w przypadku likwidacji instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją w ramach standardowego postępowania upadłościowego w czasie, gdy decyzja, o której mowa w art. 82, została podjęta”.

11 Artykuł 74 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Wycena różnicy w sposobie traktowania”, stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Do celów oceny, czy akcjonariusze i wierzyciele byliby traktowani w korzystniejszy sposób, gdyby instytucja objęta restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją została objęta zwykłym postępowaniem upadłościowym, w tym, lecz nie tylko, do celów art. 73, państwa członkowskie zapewniają, by po przeprowadzeniu działania lub działań w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji niezależna osoba jak najszybciej dokonała wyceny. Wycena ta dokonywana jest niezależnie od wyceny dokonywanej na mocy art. 36.

2. W ramach wyceny, o której mowa w ust. 1, określa się:

a) sposób traktowania, którego doświadczyliby akcjonariusze i wierzyciele, odpowiednie systemy gwarancji depozytów, w przypadku, gdyby instytucja objęta restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, w stosunku do której działanie lub działania w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji zostały zastosowane została objęta zwykłym postępowaniem upadłościowym w czasie, gdy decyzja, o której mowa w art. 82, została podjęta;

b) faktyczny sposób traktowania, którego doświadczyli akcjonariusze i wierzyciele instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją podczas jej restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji; oraz

c) ewentualne różnice między sposobem traktowania, o którym mowa w lit. a), oraz sposobem traktowania, o którym mowa w lit. b)”.

12 Zgodnie z art. 75 tej samej dyrektywy, zatytułowanym „Zabezpieczenie akcjonariuszy i wierzycieli”:

„Państwa członkowskie zapewniają, by, jeżeli w ramach wyceny dokonanej na mocy art. 74 stwierdzono, że jakikolwiek akcjonariusz lub wierzyciel, o których mowa w art. 73 […], ponieśli większe straty niż straty, które ponieśliby w wyniku likwidacji instytucji w ramach standardowego

postępowania upadłościowego, byli oni uprawnieni do otrzymania kwoty stwierdzonej różnicy z mechanizmów finansowania restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji”.

Prawo polskie

Ustawa – Kodeks cywilny

13 Artykuł 385^1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (Dz.U. z 2020 r., poz. 1740), stanowi w §§ 1 i 2:

„§ 1. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

§ 2. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie”.

14 Artykuł 405 tego kodeksu przewiduje:

„Kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości”.

15 Zgodnie z art. 410 § 2 wspomnianego kodeksu:

„Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia”.

Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego

16 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (Dz.U. z 2021 r., poz. 1805), stanowi w art. 189:

„Powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny”.

17 Artykuł 730^1 tego kodeksu przewiduje:

„§ 1. Udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

§ 2. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie.

[…]

§ 3. Przy wyborze sposobu zabezpieczenia sąd uwzględni interesy stron lub uczestników postępowania w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić należytą ochronę prawną, a obowiązanego nie obciążać ponad potrzebę”.

18 Zgodnie z art. 731 wspomnianego kodeksu:

„Zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej”.

19 Artykuł 755 tego kodeksu przewiduje:

„§ 1. Jeżeli przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni, nie wyłączając sposobów przewidzianych dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych. W szczególności sąd może:

1) unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania;

[…]

§ 2^1. Przepisu art. 731 nie stosuje się, jeżeli zabezpieczenie jest konieczne dla odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków.

[…]”.

Prawo upadłościowe

20 Ustawa z 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (Dz.U. z 2022 r., poz. 1520), przewiduje w art. 146:

„1. Postępowanie egzekucyjne skierowane do majątku wchodzącego w skład masy upadłości, wszczęte przed dniem ogłoszenia upadłości, ulega zawieszeniu z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości. Postępowanie to umarza się z mocy prawa po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości. […]

2. Sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym, a jeszcze niewydane, przelewa się do masy upadłości po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

[…]

3. Po dniu ogłoszenia upadłości niedopuszczalne jest skierowanie egzekucji do majątku wchodzącego w skład masy upadłości oraz wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu lub zarządzenia zabezpieczenia na majątku upadłego, z wyjątkiem zabezpieczenia roszczeń alimentacyjnych oraz roszczeń o rentę z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz o zamianę uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę”.

Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym

21 Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (Dz.U. z 2022 r., poz. 793, zwana dalej „ustawą o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym"), stanowi w art. 135 ust. 1 i 4:

„1. Postępowanie egzekucyjne lub zabezpieczające skierowane do majątku, podmiotu w restrukturyzacji wszczęte przed wszczęciem przymusowej restrukturyzacji podlega umorzeniu.

[…]

4. W czasie trwania przymusowej restrukturyzacji w stosunku do podmiotu w restrukturyzacji niedopuszczalne jest wszczęcie postępowania egzekucyjnego i postępowania zabezpieczającego".

22 Zgodnie z art. 142 ust. 1 tej ustawy Bankowy Fundusz Gwarancyjny (Polska), będący krajowym organem ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, może zawiesić prawo do realizacji zabezpieczeń z majątku podmiotu w restrukturyzacji, jednak na okres nie dłuższy niż do końca dnia roboczego następującego po dniu publikacji ogłoszenia o decyzji Funduszu o zawieszeniu tego prawa.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

23 W 2007 r. powodowie w postępowaniu głównym, OF i jej rodzice, RI i EI, zawarli w charakterze konsumentów umowę kredytu hipotecznego na okres 360 miesięcy na kwotę 185 375,71 złotych polskich (PLN) (około 43 000 EUR) z Getin Noble Bank. Owa umowa kredytu przewidywała warunek dotyczący konwersji tej kwoty na kwotę wyrażoną we franku szwajcarskim (CHF) po kursie kupna określonym przez bank, ze zmienną stopą oprocentowania. Raty miesięczne, obliczone w CHF, były spłacane w PLN po kursie sprzedaży CHF, również określonym jednostronnie przez bank.

24 Powodowie w postępowaniu głównym wystąpili do Sądu Okręgowego w Warszawie (Polska), będącego sądem odsyłającym, z powództwem dotyczącym umowy kredytu będącej przedmiotem postępowania głównego. Głównym żądaniem powództwa jest stwierdzenie nieważności tej umowy ze względu na nieuczciwy charakter niektórych jej warunków i w konsekwencji zasądzenie od Getin Noble Bank zapłaty kwot 48 352,97 PLN i 27 171,82 CHF (tj., odpowiednio, około 11 300 i 29 000 EUR), odpowiadających miesięcznym ratom już zapłaconym w wykonaniu tej umowy w dniu wniesienia ich powództwa, powiększonej o ustawowe odsetki za opóźnienie i koszty. Tytułem ewentualnym powództwo to zmierza do stwierdzenia nieuczciwego charakteru rozpatrywanych warunków i uzyskania stwierdzenia ich nieważności.

25 W dniu 29 września 2022 r., a więc gdy postępowanie w sprawie głównej było już w toku, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, działający w charakterze krajowego organu ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, wydał decyzję o wszczęciu przymusowej restrukturyzacji Getin Noble Bank. W ramach tego postępowania Bankowy Fundusz Gwarancyjny skorzystał z instrumentu instytucji pomostowej poprzez utworzenie banku, obecnie pod nazwą VELO Bank S.A., na który przeniesiono prawie wszystkie aktywa, prawa i obowiązki Getin Noble Bank. Postanowienie to wyłączało z tego przeniesienia prawa majątkowe wynikające z czynności faktycznych, prawnych lub czynów niedozwolonych dotyczących umów kredytów i pożyczek

denominowanych we franku szwajcarskim lub indeksowanych kursem franka szwajcarskiego oraz roszczeń wynikających z tych praw majątkowych, w tym objętych postępowaniami cywilnymi lub administracyjnymi.

26 W następstwie tej decyzji Bankowego Funduszu Gwarancyjnego powodowie w postępowaniu głównym wszczęli przed sądem odsyłającym postępowanie w przedmiocie środka tymczasowego przeciwko Getin Noble Bank, w ramach którego złożyli wniosek o zastosowanie środków zabezpieczających dotyczący praw i obowiązków stron postępowania co do istoty, mający na celu zawieszenie ich umownego zobowiązania do spłaty rat miesięcznych należnych z tytułu wykonania umowy kredytu będącej przedmiotem postępowania głównego do czasu ostatecznego zakończenia tego ostatniego postępowania, a także zakaz podejmowania przez Getin Noble Bank działań w celu wypowiedzenia tej umowy i opublikowania zawiadomienia o braku spłaty danego kredytu.

27 Sąd odsyłający wskazał, że w postępowaniu zabezpieczającym orzeka on o środkach zabezpieczających na podstawie uprawdopodobnienia twierdzeń stron, jednak z uwzględnieniem całego materiału dowodowego zebranego w sprawie. W niniejszej sprawie sąd ten uważa, że kwestionowane przez powodów w postępowaniu głównym warunki umowy kredytu rozpatrywanej w postępowaniu głównym można uznać za nieuczciwe i że umowa ta może nie obowiązywać po stwierdzeniu nieważności tych warunków.

28 Sąd odsyłający uważa w konsekwencji, że powinno być możliwe uwzględnienie wniosku o zastosowanie środków zabezpieczających polegających w szczególności na zawieszeniu obowiązku zapłaty przez powodów w postępowaniu głównym miesięcznych rat kredytu będącego przedmiotem postępowania głównego. Sąd ten ma jednak co do tego wątpliwości w kontekście, w którym dany przedsiębiorca jest bankiem objętym procedurą restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji przewidzianą w dyrektywie 2014/59.

29 W tym względzie sąd odsyłający powołuje się na przepisy art. 135 ust. 1 i 4 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, zgodnie z którymi, w przypadku gdy bank jest objęty działaniem w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, toczące się postępowania mające na celu uzyskanie środków zabezpieczających dotyczących tego banku powinny zostać umorzone, a wszczęcie nowego postępowania mającego na celu uzyskanie takich środków jest wykluczone. Zdaniem tego sądu przepisy te stanowią błędną, ponieważ rozszerzającą, transpozycję art. 70 ust. 1 i 4 dyrektywy 2014/59.

30 W następstwie skierowanego do niego przez Trybunał wniosku o udzielenie informacji dotyczących ewentualnego znaczenia art. 142 ust. 1 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym jako środka transponującego art. 70 ust. 1 dyrektywy 2014/59, sąd odsyłający wskazał w istocie, że rzeczywiście istnieje korelacja między tymi dwoma przepisami, lecz że dodanie art. 135 ust. 1 i 4 tej ustawy jest problematyczne, ponieważ zakres stosowania tych ostatnich przepisów jest znacznie szerszy niż zakres stosowania wspomnianego art. 70 ust. 1.

31 Sąd odsyłający zastanawia się, czy art. 135 ust. 1 i 4 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym pozbawia konsumentów ochrony przewidzianej w dyrektywie 93/13 i z tego względu jest sprzeczny z zasadami skuteczności i proporcjonalności. Zainteresowani konsumenci zostaliby bowiem pozbawieni możliwości rzeczywistego zwolnienia się z wykonania umowy potencjalnie nieważnej ze względu na zawarte w niej nieuczciwe warunki w trakcie postępowania sądowego

mającego na celu stwierdzenie nieuczciwego charakteru tych warunków, podczas gdy są oni narażeni na ryzyko, że nie będą mogli później skorzystać ze skutku restytucyjnego wynikającego z ewentualnego stwierdzenia wspomnianego nieuczciwego charakteru.

32 Sąd ten podkreśla w tym względzie, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której egzekucja przeciwko bankowi jest wykluczona, jedynym skutecznym sposobem realizacji tego skutku restytucyjnego byłoby potrącenie wzajemnych wierzytelności. Tymczasem w przypadku ogłoszenia upadłości banku wierzytelność konsumenta wobec tego banku dotycząca zwrotu kwot zapłaconych na podstawie umowy kredytu ponad pożyczony kapitał podlegałaby takiemu samemu traktowaniu jak wierzytelności innych wierzycieli, co oznaczałoby w praktyce, że konsument nie będzie mógł odzyskać swojej wierzytelności.

33 Ponadto sąd odsyłający powołuje się na zasadę, o której mowa w art. 34 ust. 1 lit. g) dyrektywy 2014/59, zgodnie z którą postępowania restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji powinny być prowadzone w taki sposób, aby wierzyciele nie ponosili większych strat niż w ramach standardowego postępowania upadłościowego. Sąd ten wskazuje, że ma on wątpliwości co do tego, czy zasada ta może być przestrzegana, jeżeli zakazane jest złożenie wniosku o zastosowanie środków zabezpieczających polegających na zawieszeniu obowiązku spłaty miesięcznych rat kredytu udzielonego przez bank objęty restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją zgodnie z umową, której ważność jest przedmiotem sporu.

34 Sąd odsyłający wskazuje bowiem, że postępowanie główne dotyczy częściowo roszczenia, które sąd ten kwalifikuje jako „niepieniężne”, w zakresie, w jakim zmierza ono do stwierdzenia nieważności umowy kredytu będącej przedmiotem postępowania głównego, oraz że zgodnie z art. 146 ust. 3 ustawy o prawie upadłościowym, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, stosowanie środków zabezpieczających w związku z takim roszczeniem jest możliwe pomimo wszczęcia postępowania upadłościowego, ponieważ w istocie takie środki nie stanowią środków zabezpieczających w stosunku do majątku upadłego w rozumieniu tego przepisu. W odpowiedzi na wniosek Trybunału o udzielenie informacji sąd odsyłający wskazał, że rozpatrywany w postępowaniu głównym wniosek o przyjęcie środków zabezpieczających byłby dopuszczalny, gdyby został złożony po ogłoszeniu upadłości Getin Noble Bank, które nastąpiło w międzyczasie w dniu 20 lipca 2023 r.

35 Owo „roszczenie niepieniężne” należy odróżnić od roszczenia dotyczącego zwrotu nienależnych świadczeń wynikającego ze skutku restytucyjnego związanego ze stosowaniem dyrektywy 93/13, który ma skutki majątkowe dla upadłego, w związku z czym środek zabezpieczający związany z tym drugim roszczeniem byłby niemożliwy.

36 Wreszcie sąd odsyłający jest zdania, że należy wziąć pod uwagę okoliczność, iż w przypadku uznania rozpatrywanej w postępowaniu głównym umowy kredytu za nieważną bank miałby wierzytelność z tytułu spłaty pożyczonego kapitału. W konsekwencji zawieszenie wykonania zobowiązań powodów w postępowaniu głównym wynikających z tej umowy przed osiągnięciem przez nich łącznej kwoty odpowiadającej temu kapitałowi mogłoby być sprzeczne z celem procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, ponieważ ograniczyłoby lub opóźniłoby proces odzyskiwania wierzytelności danego banku, mający na celu zaspokojenie innych wierzycieli.

37 W tych okolicznościach Sąd Okręgowy w Warszawie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 6 ust. 1 oraz art. 7 ust. 1 dyrektywy [93/13] w świetle zasady skuteczności i proporcjonalności, jak również [w związku z] art. 34 ust. 1 lit. b) i g) oraz art. 70 ust. 1 i 4 dyrektywy [2014/59] należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom prawa krajowego, zgodnie z którymi względem banku, wobec którego wszczęto przymusową restrukturyzację, niedopuszczalne jest uwzględnienie wniosku konsumenta o zarządzenie przez sąd środka tymczasowego (zabezpieczenie powództwa) polegającego na zawieszeniu na czas trwania postępowania sądowego obowiązku spłaty rat kapitałowo-odsetkowych wynikającego z umowy kredytu, która prawdopodobnie zostanie uznana przez sąd za nieważną na skutek usunięcia z niej nieuczciwych warunków umownych – tylko z tej przyczyny, że bank ten objęty został przymusową restrukturyzacją?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

38 Na wstępie należy stwierdzić w pierwszej kolejności, że sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o uwzględnienie art. 70 ust. 1 i 4 dyrektywy 2014/59 w ramach wykładni dyrektywy 93/13, o którą do niego się zwrócono, ze względu na to, że art. 135 ust. 1 i 4 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, wskazany w postanowieniu odsyłającym jako „przepisy krajowe”, o których mowa w pytaniu prejudycjalnym, stanowi transpozycję owego art. 70 ust. 1 i 4.

39 Tymczasem te przepisy prawa Unii z jednej strony i prawa polskiego z drugiej strony różnią się pod względem przedmiotu i zakresu. O ile bowiem art. 70 ust. 1 i 4 dyrektywy 2014/59 dotyczy uprawnienia do ograniczenia, jakie powinien posiadać krajowy organ ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do egzekucji zabezpieczeń związanych z aktywami instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, i to przez niezwykle krótki czas, o tyle art. 135 ust. 1 i 4 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym ma na celu, jak wynika z postanowienia odsyłającego, nałożenie na sądy krajowe zakazu prowadzenia wszelkich postępowań egzekucyjnych lub zabezpieczających dotyczących majątku takiej instytucji tak długo, jak jest ona objęta tym postępowaniem.

40 Ponadto, jak zasadniczo zauważyła rzecznik generalna w pkt 31–35 opinii, powodowie w postępowaniu głównym nie są „zabezpieczonymi wierzycielami” instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją w rozumieniu art. 70 ust. 1 dyrektywy 2014/59. Z postanowienia odsyłającego wynika bowiem, że są oni kontrahentami takiej instytucji, którzy wytoczyli przeciwko niej powództwo w celu stwierdzenia istnienia, po pierwsze, „roszczenia” polegającego na unieważnieniu umowy kredytu, a po drugie, roszczenia pieniężnego polegającego na zwrocie kwot, które zostały jej zapłacone w wykonaniu tej umowy. Te podnoszone roszczenia nie są łączone z żadnym z „zabezpieczeń […] w odniesieniu do wszelkich aktywów tej instytucji” w rozumieniu wspomnianego art. 70 ust. 1. Co więcej, wniosek w przedmiocie środka tymczasowego mający na celu zastosowanie środków zabezpieczających takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, polegających zasadniczo na zawieszeniu w toku postępowania co do istoty obowiązku zapłaty kwot pozostałych do zapłaty przewidzianych we wspomnianej umowie przyszłych rat, nie ma związku z takim zabezpieczeniem (zob. podobnie postanowienie z dnia 20 lutego 2024 r., Getin Noble Bank, C-34/23, EU:C:2024:203, pkt 32).

41 Ponadto wydaje się, że w następstwie wniosku Trybunału o udzielenie informacji sąd odsyłający przyznał, jak podniosły rząd polski i Komisja Europejska w swoich uwagach przedstawionych w ramach niniejszego postępowania, że art. 70 dyrektywy 2014/59 został transponowany do prawa polskiego przez inne przepisy ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, a mianowicie przepisy art. 142 tej ustawy.

42 W drugiej kolejności, w zakresie, w jakim sąd odsyłający odnosi się w pytaniu prejudycjalnym do zasady skuteczności i do zasady proporcjonalności, należy stwierdzić, że nie wyjaśnia on powodu tego odniesienia względem tej drugiej zasady. Tymczasem zgodnie z art. 94 regulaminu postępowania przed Trybunałem każdy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinien zawierać omówienie powodów, dla których sąd odsyłający rozpatruje kwestię wykładni lub ważności określonych przepisów prawa Unii, jak również związku, jaki dostrzega on między tymi przepisami a uregulowaniami krajowymi, które znajdują zastosowanie w postępowaniu głównym, przy czym wymóg ten odnosi się również do ogólnych zasad prawa Unii, nad którymi sąd ten zastanawia się w ramach takiego wniosku.

43 W konsekwencji należy uznać, że poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w świetle zasady skuteczności, a także w związku z art. 34 ust. 1 lit. b) i g) dyrektywy 2014/59 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które nakładają na sąd krajowy obowiązek oddalenia wniosku konsumenta o przyjęcie środków zabezpieczających zmierzających do zawieszenia spłaty rat miesięcznych należnych od niego na podstawie umowy kredytu, której stwierdzenia nieważności domaga się on ze względu na zawarte w niej nieuczciwe warunki, w oczekiwaniu na ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie tego ostatniego żądania, z tego tylko powodu, że bank, z którym zawarto tę umowę, jest objęty procedurą restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w rozumieniu dyrektywy 2014/59, w ramach której został wykorzystany instrument instytucji pomostowej poprzez utworzenie innego banku, na który została przeniesiona zasadnicza część aktywów, praw i zobowiązań banku objętego restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, ale nie odnośna umowa, która pozostała w majątku instytucji rezydualnej, mimo że takie środki zabezpieczające byłyby konieczne do zapewnienia pełnej skuteczności tego ostatecznego orzeczenia.

44 Na wstępie należy przypomnieć, że celem dyrektywy 93/13 jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony praw konsumenta [zob. podobnie wyroki: z dnia 19 września 2018 r., Bankia, C-109/17, EU:C:2018:735, pkt 36; a także z dnia 15 czerwca 2023 r., Getin Noble Bank (Zawieszenie wykonania umowy kredytu), C-287/22, EU:C:2023:491, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo]. Cel ten jest zgodny z wymogiem wynikającym z art. 38 Karty praw podstawowych, który sam w sobie polega na zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony konsumentów w politykach Unii, przy czym wymóg ten odnosi się w szczególności do wprowadzenia w życie tej dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 5 września 2024 r., Novo Banco i in., od C-498/22 do C-500/22, EU:C:2024:686, pkt 137 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 W tym celu z jednej strony art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nakazuje państwom członkowskim przewidzieć, że nieuczciwe warunki znajdujące się w umowie zawartej z konsumentem przez przedsiębiorcę nie będą wiążące dla konsumenta.

46 Wynika z tego, że sądy krajowe są zobowiązane do pominięcia stosowania nieuczciwych warunków, aby nie wywierały one, w braku sprzeciwu konsumenta, wiążących dla niego skutków [wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Getin Noble Bank (Zawieszenie wykonania umowy kredytu), C-287/22, EU:C:2023:491, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo].

47 W przypadku nieuczciwych warunków, które nakazują zapłatę kwoty pieniężnej, obowiązek ten pociąga za sobą co do zasady skutek restytucyjny w odniesieniu do tej kwoty. Wymóg przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej, w jakiej znajdowałby się zainteresowany konsument w braku tych nieuczciwych warunków, uzasadniający w szczególności prawo do zwrotu korzyści nienależnie uzyskanych przez przedsiębiorcę na podstawie wspomnianych nieuczciwych warunków, które to prawo należy tym samym przyznać konsumentowi, jest objęty zakresem istoty ochrony zagwarantowanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 [zob. podobnie wyrok z dnia 30 czerwca 2022 r., Profi Credit Bulgaria (Potrącenie z urzędu w przypadku nieuczciwego warunku umowy), C-170/21, EU:C:2022:518, pkt 42, 43 i przytoczone tam orzecznictwo].

48 Z drugiej strony, zgodnie z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, państwa członkowskie są zobowiązane do zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez przedsiębiorcę z konsumentami.

49 W tym względzie należy przypomnieć, że z uwagi na charakter i wagę interesu publicznego leżącego u podstaw ochrony udzielanej przez dyrektywę 93/13 konsumentom art. 6 ust. 1 tej dyrektywy należy uznać za równoważny z krajowymi przepisami posiadającymi w ramach krajowego porządku prawnego rangę zasad porządku publicznego (wyroki: z dnia 6 października 2009 r., Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 52; z dnia 17 maja 2022 r., Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, pkt 24). Również art. 7 ust. 1 tej dyrektywy jest bezpośrednio związany z tym interesem publicznym (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 56).

50 Ponieważ prawo Unii nie harmonizuje procedur mających zastosowanie do badania ewentualnie nieuczciwego charakteru warunku umownego, procedury te należą do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady ich autonomii proceduralnej, pod warunkiem jednak, że są one zgodne z zasadami równoważności i skuteczności [zob. podobnie wyrok z dnia 9 kwietnia 2024 r., Profi Credit Polska (Wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem), C-582/21, EU:C:2024:282, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo].

51 Zgodnie z zasadą skuteczności zasady postępowania w sprawach mających na celu zapewnienie ochrony praw, które jednostki wywodzą z prawa Unii, nie mogą czynić wykonywania praw przyznanych przez porządek prawny Unii praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym. Przestrzeganie wymogów wynikających z tej zasady należy badać z uwzględnieniem miejsca danych przepisów w całym postępowaniu, jego przebiegu i cech szczególnych tych przepisów przed poszczególnymi sądami krajowymi [zob. podobnie wyrok z dnia 9 kwietnia 2024 r., Profi Credit Polska (Wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem), C-582/21, EU:C:2024:282, pkt 40, 41 i przytoczone tam orzecznictwo].

52 Należy jeszcze podkreślić, że ciążący na państwach członkowskich obowiązek zapewnienia skuteczności praw, które jednostki wywodzą z prawa Unii, wiąże się, w szczególności w odniesieniu do praw wynikających z dyrektywy 93/13, z wymogiem skutecznej ochrony sądowej, ustanowionym również w art. 47 Karty praw podstawowych, który obowiązuje w szczególności w odniesieniu do zasad postępowania dotyczących powództw opartych na takich prawach [zob. podobnie wyrok z dnia 9 kwietnia 2024 r., Profi Credit Polska (Wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem), C-582/21, EU:C:2024:282, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo].

53 W związku z tym, o ile do państw członkowskich należy określenie w ich prawie krajowym szczegółowych zasad, w ramach których dokonuje się stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunków umów zawieranych przez przedsiębiorcę z konsumentami i w ramach których urzeczywistniają się konkretne skutki prawne tego stwierdzenia, o tyle wspomniane stwierdzenie powinno umożliwić przywrócenie sytuacji prawnej i faktycznej, w jakiej znajdowałby się zainteresowany konsument w braku tego nieuczciwego warunku, w stosownym wypadku poprzez uznanie prawa do zwrotu korzyści nienależnie uzyskanych przez przedsiębiorcę. Takie ustalenie przez prawo krajowe ram prawnych ochrony zagwarantowanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 nie może bowiem naruszać istoty tej ochrony [zob. podobnie wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Getin Noble Bank (Zawieszenie wykonania umowy kredytu), C-287/22, EU:C:2023:491, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo].

54 W tym względzie Trybunał uznał za sprzeczny z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 fakt pozbawienia konsumenta możliwości uzyskania zawieszenia postępowania egzekucyjnego wszczętego na podstawie tytułu egzekucyjnego opartego na warunku umownym, którego ważność jest kwestionowana przed sądem ze względu na jego nieuczciwy charakter, jeżeli w braku takiego zawieszenia orzeczenie co do istoty, które ma zapaść, stwierdzające nieuczciwy charakter tego warunku, zapewniłoby temu konsumentowi jedynie ochronę ex post o charakterze wyłącznie odszkodowawczym, która byłaby niekompletna i niewystarczająca, a zatem nie stanowiłaby ani odpowiedniego, ani skutecznego środka doprowadzenia do zaprzestania stosowania wspomnianego warunku (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2013 r., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 60).

55 W konsekwencji ochrona gwarantowana konsumentom przez dyrektywę 93/13, a w szczególności przez jej art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1, wymaga, aby w przypadku gdy istnieją wystarczające przesłanki nieważności warunków umownych zakwestionowanych przez konsumenta, a nawet samej umowy, w związku z czym istnieje prawdopodobieństwo zwrotu całości lub części zapłaconych przez tego konsumenta kwot, sąd krajowy powinien mieć możliwość zastosowania odpowiedniego środka zabezpieczającego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia pełnej skuteczności przyszłego orzeczenia w przedmiocie nieuczciwego charakteru warunków umownych [zob. podobnie wyroki: z dnia 14 marca 2013 r., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 59, 60, 64; z dnia 26 czerwca 2019 r., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, pkt 57, 58; a także z dnia 15 czerwca 2023 r., Getin Noble Bank (Zawieszenie wykonania umowy o kredyt), C-287/22, EU:C:2023:491, pkt 43, 60].

56 Pełna skuteczność orzeczenia, które ma zostać wydane co do istoty sprawy, oznacza w szczególności, że można uniknąć sytuacji, w której konsument płaci w toku postępowania sądowego, którego czas trwania może być znaczny, kwoty wyższe niż rzeczywiście należne, gdyby w orzeczeniu tym stwierdzono nieuczciwy charakter kwestionowanych warunków, w związku z czym w takim przypadku konieczne może być zastosowanie środków zabezpieczających [zob. podobnie postanowienie z dnia 26 października 2016 r., Fernández Oliva i in., od C-568/14 do C-570/14, EU:C:2016:828, pkt 35; a także wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Getin Noble Bank (Zawieszenie wykonania umowy kredytu), C-287/22, EU:C:2023:491, pkt 42].

57 Ponadto konieczność zastosowania środków zabezpieczających należy oceniać w świetle wszystkich okoliczności danej sprawy [zob. podobnie wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Getin Noble Bank (Zawieszenie wykonania umowy kredytu), C-287/22, EU:C:2023:491, pkt 59].

58 W tym względzie w przypadku umowy kredytu możliwość zastosowania takiego środka przez sądy krajowe jest tym bardziej konieczna, gdy w wykonaniu tej umowy konsument zapłacił już lub ponosi ryzyko konieczności zapłaty na rzecz instytucji kredytowej kwoty wyższej od kwoty pożyczonej [zob. podobnie wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Getin Noble Bank (Zawieszenie wykonania umowy kredytu), C-287/22, EU:C:2023:491, pkt 52, 59].

59 Jednakże, jak wskazał sąd odsyłający, należy zauważyć, że ewentualne stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunków umownych zakwestionowanych przez konsumenta nie oznacza zniknięcia wszelkich wierzytelności po stronie instytucji kredytowej wobec tego konsumenta.

60 W niniejszej sprawie wątpliwości sądu odsyłającego dotyczą zasadniczo okoliczności, że prawo krajowe, a w szczególności art. 135 ust. 1 i 4 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, wyklucza jakąkolwiek możliwość zastosowania środków zabezpieczających, w przypadku gdy przedsiębiorca, który zawarł z konsumentem umowę, której ważność jest kwestionowana na drodze sądowej – zgodnie z oceną prima facie słusznie – jest instytucją kredytową objętą restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją.

61 Z uwagi na pytanie zadane przez ten sąd należy zatem ustalić, czy w przypadku gdy instytucja kredytowa jest objęta restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, w ramach której korzysta się z instrumentu instytucji pomostowej poprzez utworzenie banku, na który została przeniesiona zasadnicza część aktywów, praw i zobowiązań tej instytucji kredytowej, art. 34 ust. 1 lit. b) i g) dyrektywy 2014/59 ma wpływ na możliwość zastosowania przez sąd krajowy środków zabezpieczających, o które zwrócił się konsument, w celu zapewnienia pełnej skuteczności przyszłego orzeczenia sądowego w przedmiocie podnoszonego nieuczciwego charakteru warunku umowy, która pozostaje w majątku instytucji rezydualnej.

62 Artykuł 34 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2014/59 określa zasadniczo kolejność, w jakiej osoby, których dotyczy wszczęcie procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, ponoszą co do zasady straty instytucji objętej tą procedurą, a mianowicie akcjonariuszy, a następnie wierzycieli tej instytucji, przy czym tych ostatnich według kolejności uprzywilejowania ich roszczeń w ramach standardowego postępowania upadłościowego, które zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 47 dyrektywy 2014/59 podlega prawu krajowemu.

63 Ów art. 34 ust. 1 lit. b) nie zawiera zatem żadnej wskazówki co do możliwości uzyskania przez konsumenta zawieszenia jego własnych zobowiązań wobec instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją.

64 Jeżeli chodzi o art. 34 ust. 1 lit. g) dyrektywy 2014/59, ustanawia on zasadę, zgodnie z którą żaden wierzyciel nie ponosi strat większych niż te, które poniósłby, gdyby instytucja objęta restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją została zlikwidowana w ramach standardowego postępowania upadłościowego zgodnie z art. 73–75 tej dyrektywy.

65 Jak wskazała co do zasady rzecznik generalna w pkt 72–74 opinii, okoliczność, że przepis ten wyraźnie odsyła do art. 73–75 dyrektywy 2014/59, oznacza, że ów przepis dotyczy środka ochronnego, z którego wprawdzie korzystają między innymi wierzyciele instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, lecz który ma zastosowanie jedynie a posteriori. Środek ten zakłada bowiem porównanie strat, jakie owi wierzyciele rzeczywiście ponieśli ze względu na ich rzeczywiste traktowanie w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji tej instytucji, ze stratami, jakie ponieśliby, gdyby wspomniana instytucja została objęta standardowym postępowaniem upadłościowym w chwili wydania decyzji o przyjęciu środka

w postaci restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. W przypadku gdy pierwsze z nich okażą się wyższe niż te drugie, wspomniany środek umożliwia tym wierzycielom uzyskanie zapłaty różnicy ze strony mechanizmu finansowania restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji.

66 W związku z tym „zasada niepogarszania sytuacji wierzycieli", o której mowa w motywie 5 dyrektywy 2014/59 w związku z jej art. 34 ust. 1 lit. g) w związku z art. 73–75 tej dyrektywy, nie dotyczy ewentualnej ochrony proceduralnej związanej z zastosowaniem środków zabezpieczających, takich jak środki rozpatrywane w postępowaniu głównym, z których mogliby korzystać wierzyciele instytucji rezydualnej w ramach procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Również ten art. 34 ust. 1 lit. g) nie ma zatem znaczenia dla udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy sąd krajowy powinien być uprawniony do zastosowania środków zabezpieczających takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym.

67 Ponadto należy zauważyć, jak uczyniła to w istocie rzecznik generalna w pkt 75 opinii, że żaden inny przepis dyrektywy 2014/59 również nie może dotyczyć takiej ochrony w braku szczególnego przepisu dotyczącego wniosków o zastosowanie środków zabezpieczających złożonych przez wierzycieli instytucji objętej restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją wobec tej instytucji.

68 Wynika z tego, że przepisy takie jak art. 135 ust. 1 i 4 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym są objęte zakresem stosowania art. 1 ust. 2 dyrektywy 2014/59, który przewiduje, że państwa członkowskie mogą przyjąć lub utrzymać w mocy bardziej rygorystyczne lub dodatkowe przepisy w stosunku do przepisów tej dyrektywy oraz w aktach delegowanych i wykonawczych przyjętych na ich podstawie.

69 Zgodnie z tym ostatnim przepisem państwa członkowskie mogą przyjmować takie przepisy, pod warunkiem że mają one ogólne zastosowanie i nie są sprzeczne z dyrektywą 2014/59 lub z aktami delegowanymi i wykonawczymi przyjętymi na jej podstawie.

70 W tych okolicznościach należy zbadać, czy stosowanie właściwych przepisów dyrektywy 93/13 w kontekście takim jak rozpatrywany w postępowaniu głównym nie może pozbawić skuteczności (effet utile) lub utrudnić przeprowadzenia procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji.

71 W tym względzie Trybunał orzekł już, że cele polegające na zapewnieniu stabilności systemu bankowego i finansowego oraz zapobieganiu ryzyku systemowemu są celami interesu ogólnego realizowanymi przez Unię. Dyrektywa 2014/59 przewiduje zatem korzystanie w wyjątkowych okolicznościach gospodarczych z postępowania mogącego mieć negatywne skutki w szczególności dla praw wierzycieli instytucji kredytowej lub firmy inwestycyjnej po to, by zachować stabilność finansową państw członkowskich poprzez ustanowienie systemu upadłości stanowiącego odstępstwo od powszechnego prawa postępowania upadłościowego, którego stosowanie jest dopuszczalne jedynie w wyjątkowych okolicznościach i musi być uzasadnione nadrzędnym interesem ogólnym. To, że system ten ma charakter odstępstwa, oznacza, że można odstąpić od stosowania innych przepisów prawa Unii, jeżeli przepisy te mogą pozbawić skuteczności (effet utile) lub utrudniać przeprowadzenie postępowania w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji [wyrok z dnia 5 maja 2022 r., Banco Santander (Restrukturyzacja i uporządkowana likwidacja Banco Popular), C-410/20, EU:C:2022:351, pkt 36, 37].

72 Niemniej jednak należy zauważyć, że w kontekście takim jak rozpatrywany w postępowaniu głównym skuteczność (effet utile) procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji została co do zasady osiągnięta z chwilą, w której posłużono się instrumentem instytucji pomostowej,

jednocześnie z przeniesieniem na nią zasadniczej części aktywów, praw i zobowiązań instytucji objętej tą procedurą, w związku z czym postępowania incydentalne występujące w postępowaniach dotyczących aktywów, które pozostały w majątku instytucji rezydualnej, nie mogą zagrażać tej skuteczności (effet utile) ani też utrudnić wdrożenia procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Ponadto należy podkreślić, że od tej chwili ta rezydualna instytucja powinna zostać zlikwidowana w ramach standardowego postępowania upadłościowego na podstawie art. 37 ust. 6 dyrektywy 2014/59.

73 Okoliczności sprawy w postępowaniu głównym różnią się zatem od okoliczności, o których mowa w wyrokach z dnia 5 maja 2022 r., Banco Santander (Restrukturyzacja i uporządkowana likwidacja Banco Popular) (C-410/20, EU:C:2022:351), i z dnia 5 września 2024 r., Novo Banco i in. (od C-498/22 do C-500/22, EU:C:2024:686), ponieważ sprawy, w których zapadły te dwa wyroki, dotyczyły podmiotów utworzonych po wszczęciu procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, a nie instytucji rezydualnej.

74 Ponadto zgodnie z oceną prima facie dokonaną przez sąd odsyłający, która wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, zastosowanie środków zabezpieczających w okolicznościach takich jak te w postępowaniu głównym, mających na celu uniknięcie dalszego dokonywania płatności na podstawie warunków umownych, których nieuczciwy charakter wynika z utrwalonego orzecznictwa krajowego, skutkowałoby uniemożliwieniem zwiększenia majątku instytucji rezydualnej jedynie do wysokości nienależnych kwot, do których zapłaty w praktyce konsumenci byliby zobowiązani jedynie ze względu na dalsze prowadzenie postępowania wszczętego co do istoty sprawy. W sytuacji bowiem, w której – tak jak w niniejszej sprawie – wydaje się, że konsument dokonał płatności w łącznej kwocie odpowiadającej w przybliżeniu pożyczonemu kapitałowi, ważne jest, aby sąd krajowy mógł postanowić o zawieszeniu ciążącego na tym konsumencie obowiązku zapłaty rat miesięcznych należnych na podstawie umowy kredytu, której unieważnienia się dochodzi, w celu uniknięcia sytuacji, w której ta rezydualna instytucja otrzyma kwoty wyższe niż te, których mogłaby ona domagać się zgodnie z prawem w przypadku unieważnienia tej umowy.

75 Z ogółu powyższych rozważań wynika, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w świetle zasady skuteczności, a także w związku z dyrektywą 2014/59 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które nakładają na sąd krajowy obowiązek oddalenia wniosku konsumenta o zastosowanie środków zabezpieczających zmierzających do zawieszenia spłaty rat miesięcznych należnych od niego na podstawie umowy kredytu, której stwierdzenia nieważności domaga się on ze względu na zawarte w niej nieuczciwe warunki, w oczekiwaniu na ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie tego ostatniego żądania, z tego tylko powodu, że bank, z którym zawarto tę umowę, jest objęty procedurą restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w rozumieniu dyrektywy 2014/59, w ramach której został wykorzystany instrument instytucji pomostowej poprzez utworzenie innego banku, na który została przeniesiona zasadnicza część aktywów, praw i zobowiązań banku objętego restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, ale nie odnośna umowa, która pozostała w majątku instytucji rezydualnej, mimo że takie środki zabezpieczające byłyby konieczne do zapewnienia pełnej skuteczności tego ostatecznego orzeczenia. W ramach badania konieczności zastosowania owych środków zabezpieczających sąd krajowy powinien uwzględnić okoliczność, że konsument zapłacił lub może zapłacić w toku postępowania sądowego kwotę wyższą od kwoty faktycznie należnej w przypadku unieważnienia tej umowy.

W przedmiocie kosztów

76 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w świetle zasady skuteczności, a także w związku z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającą ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniającą dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/UE oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012

należy interpretować w ten sposób, że:

stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, które nakładają na sąd krajowy obowiązek oddalenia wniosku konsumenta o zastosowanie środków zabezpieczających zmierzających do zawieszenia spłaty rat miesięcznych należnych od niego na podstawie umowy kredytu, której stwierdzenia nieważności domaga się on ze względu na zawarte w niej nieuczciwe warunki, w oczekiwaniu na ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie tego ostatniego żądania, z tego tylko powodu, że bank, z którym zawarto tę umowę, jest objęty procedurą restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w rozumieniu dyrektywy 2014/59, w ramach której został wykorzystany instrument instytucji pomostowej poprzez utworzenie innego banku, na który została przeniesiona zasadnicza część aktywów, praw i zobowiązań banku objętego restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją, ale nie odnośna umowa, która pozostała w majątku instytucji rezydualnej, mimo że takie środki zabezpieczające byłyby konieczne do zapewnienia pełnej skuteczności tego ostatecznego orzeczenia. W ramach badania konieczności zastosowania owych środków zabezpieczających sąd krajowy powinien uwzględnić okoliczność, że konsument zapłacił lub może zapłacić w toku postępowania sądowego kwotę wyższą od kwoty faktycznie należnej w przypadku unieważnienia tej umowy.

Podpisy